

ENSCHEDA

+ OMLIGGENDE DORPEN

STADSKAART 03

Het Muziekkwartier met haar bijzondere concept, blinkende gebouwen en muzikaal talent zal haar ziel vinden als kleine initiatieven en buurtbewoners zich ermee gaan verbinden.

Deze kaart is onderdeel van een reeks stadskarten en één overzichtskart die het verhaal laten zien van een stad door de ogen van Floor Ziegler en de mensen die de stad 'maken'.

Steden moeten groter denken, meer vanuit de regio.

'Na spreekurendag heeft Niels me meegenomen naar het Heidegoed 't Kluvenen van Han en Winnie. Ik heb hier één avond meegedacht over cultuur en muziek, ook in het kader van de versterking stad en land. Een van de ideeën die uit deze sessie kwam is 'Musician-in-Residence', waarbij musici een aantal dagen op het heidegoed kunnen verblijven om te repeteren en op te treden. Bijvoorbeeld ook try-outs van grote ensembles.'

'Er is heel veel in Enschede, maar te weinig publiek.'

Kwartiermaker: 'Daarom moet de cultuur nog meer naar het publiek toe.'

'Briefje dat namens mij in de brievenbussen van de bewoners rond het Muziekkwartier werd gedaan door de gemeente Enschede.'

Er is een grote belangenstrijd met een lange geschiedenis. Dat leidt tot vastgeroeste patronen.

De grote instituties zijn bang voor concurrentie door een muziekbreedplaats. De initiatiefnemer moet zich daardoor niet laten afschrikken. Uiteindelijk bevat het initiatief meerwaarde voor iedereen. De muziekbreedplaats is een manier om de bottom-up beweging te organiseren en daarna zichtbaarder te maken voor samenwerking met de instituties.

'Tijdens het spreekuur verbind ik samen met ambtenaar Els bewonersinitiatieven aan de stad. Ik spreek beide talen en kan daardoor makkelijk bemiddelen.'

'We hielden spreekuur in ons 'mobiele kantoor' van Bagels & Beans.'

Directeur muziekcentrum Atak: 'Ik probeer al jaren een afspraak met mijn collega directeur van het Metropool in Hengelo te maken.'

'De eerste dag wandelen en ontmoeten rond het Muziekkwartier in Enschede heeft mij al een mooi beeld gegeven van wat er zoal 'speelt' in deze (muziek) stad. Overal zag ik musici lopen met instrumenten op hun rug en vertelden de mensen die ik leerde kennen mij trots hoeveel muziek-evenementen, festivals, podia en opleidingen hun stad wel niet telt.'

'Bekend saxofonist Niels Bijl uit Enschede ziet op Facebook dat ik door de Achterhoek loop en stuurt een bericht: 'Wat geweldig dat je geïnteresseerd bent in mijn geboortegrond. Wanneer gaan we koffie drinken?' Later wordt hij één van de kwartiermakers.'

'Voor de mensen die wat 'stadsmoe' zijn.... Nog even reclame maken voor deze fantastische Gastenboerderij waar ik verbleef tijdens mijn wandeltocht deze week: 'De Ziel.'

'Ik wandel langs krimp-dorpen in Twente en de Achterhoek. Het valt wel mee met het krimpgevoel. Ik ontmoet veel betrokken mensen.'

'Google maps geeft aan dat ik dit totaal verlaten pad nog een uur moet volgen en dan ben ik bij Gastenboerderij 'De Ziel'... nog even volhouden dus.'

'Na afloop van de presentatie die ik gaf tijdens het OCW congres 'Cultuur in Beeld' in Den Haag, kwam Enschedese ambtenaar Kelly Hammer direct op mij afgestapt: 'Jij moet naar Enschede komen!'

LEG VERBINDINGEN

Verbind de grote muziekcentra en bottom-up muziekscène.

MAAK VAN EEN PROBLEEM EEN KANS

'Een van de ideeën die tijdens het stads-lab besproken zijn, is om kleine podia op te zetten door de stad voor straatmuzikanten, met de programmering via een app. Dit kunnen plekken zijn waar je zonder vergunning mag spelen.'

Conservatoriumstudenten: 'Wij willen best elke dag op straat spelen voor de bezoekers van onze stad, maar daar heb je honderd vergunningen voor nodig.'

VERSOEPEL VERGUNNINGEN

Versoepel vergunningen voor muzikanten om op straat te kunnen spelen. Zo breng je leven in de stad.

Whatsapp bericht van Safka van Stichting DOEN: 'Vergeet ook de Tanker, bewonersbedrijf van Beien en het Huis van Verhalen niet.' 'Ik breng een bezoek, blog erover en prompt staan ze in de nieuwsbrief van Pakhuis de Zwijger.'

Whatsapp bericht van kwartiermaker Twan Pastoor: 'Gaat goedkomen, we hebben een paar creatieve plannen uitgewerkt van de rondrijdende piano tot projecties van de muziekagenda en virtuele drumstellen. Kan heel mooi worden!'

Droombeeld: In die bruisende stad in het Oosten moet je zijn om muziek te horen, muziek te maken. Hier werken de grote en kleine muziekinstellingen en initiatieven samen aan één visie en uitstraling van hun Muziekstad; spelen musici zonder vergunning op straat; klinken er opera's op pleinen; ontstaan er repetitieruimtes in leegstaande winkels; is er een geprojecteerde muziekroute met o.a. de concertagenda van de podia; een groot muziekinstrument op het stationsplein; een muziekspeeltuin en als ziel en symbool van deze nieuwe beweging een Muziekbreedplaats waar musicerend Enschede samenkomt en verbonden wordt.

'Dag Amsterdam, ik ben weer terug in je drukte en dynamiek en heb de stilte van het krimpgebied achter mij gelaten. Wat zou het toch mooi zijn als wij de stad en de stilte meer konden verbinden. Dat wij Nederland meer als een geheel gaan zien, meer gaan schakelen tussen de steden en de dorpen, tussen overvol en krimp en vooral de psychologische afstand gaan overbruggen in onze hoofden (net maar twee uur in de trein gezeten en bijna al mijn emails beantwoord). We zouden er denk ik allemaal gelukkiger en in ieder geval gezonder van worden...'

'Ik zet een bericht op Facebook: Hoe kunnen we deze verbinding maken? De ideeën stromen binnen: - Bibliotheken opstellen als ontmoetingsplek. - Kantoorruimten in treinen en stations. - Leegstaande boerderijen inrichten voor buurt en stedeling.'

BENUT KANS DOOR STAD EN LAND BETER TE VERBINDEN

Bijvoorbeeld door concerten op landgoederen, artist-in-residencies, festivals en masterclasses.

LEESRICHTING KAART

OBSERVATIES / REFLECTIES

UITDAGINGEN

QUOTES

TIPS

TIP: 'ER ZIJN GRENZEN AAN WAT JE VAN STADMAKERS KUNT VRAGEN VRIJWILLIG TE DOEN. ZIJ MOETEN ZICH ZAKELIJK OPSTELLEN EN OVERHEDEN MOETEN BEGRIJPEN DAT STADMAKEN EEN VAK IS.'

TIP: 'ELK PROBLEEM BIEDT OOK EEN MOGELIJKHEID. ZET DE DEUR WIJD OPEN VOOR AMATEURGEZELSCHAPPEN EN ANDERE INITIATIEVEN IN DE SAMENLEVING ALS ER TE WEINIG PUBLIEK IS EN HET GELD OP IS.'

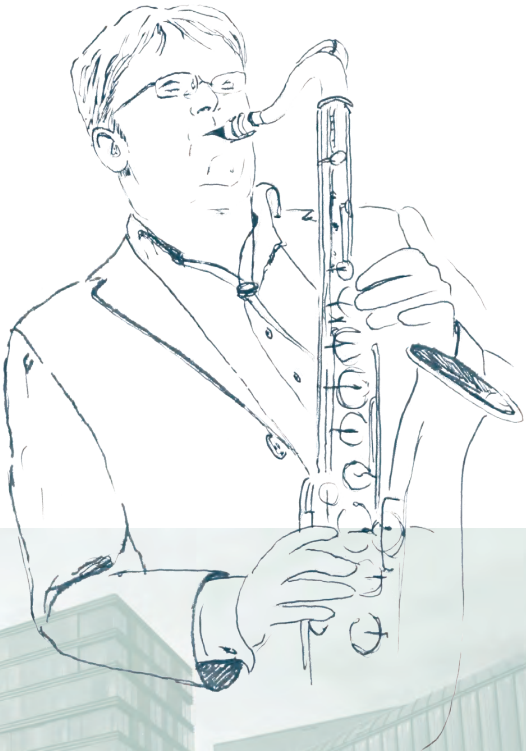
TIP: 'KRIMP IS GEEN PROBLEEM. HET BIEDT VEEL MOGELIJKHEDEN MITS MEN OVER GRENZEN DURFT TE KIJKEN EN REGIONAAL LEERT DENKEN.'

KELLY
HAMMER

- ambtenaar Gemeente Enschede

Muziek zit in het DNA van Enschede, maar DNA kan je niet voelen, ruiken en ervaren. Het gemis is sfeer en beleving in één van de prachtigste gebieden van de binnenstad van Enschede. Met een ware 'muziektempel' (van muziek in de klas tot conservatorium, van poppodium tot theater, van Così fan tutte tot dance. Alles is aanwezig onder één dak: onderwijs-, producerende en podiuminstellingen). En met aan de voorkant een mooi 'groen' plein, omringd door bewoners, studenten, hotelgasten en ondernemers. Het is alleen allemaal zo ieder voor zich en achter gesloten deuren, en her en der nog leegstand. Dat willen we doorbreken! Maar is wat wij willen, ook wat Enschede en haar bewoners en bezoekers willen? Met die vraag zijn we aan de slag gegaan! Onder bezielende leiding van Floor Ziegler. Er is een positieve energie in de stad ontstaan door enthousiaste mensen mee te laten denken en stadmakers te benoemen.

Mooie plannen maken is één ding, de uitvoering of het aanjagen ervan kost geld! We hebben voorafgaand een aanvraag ingediend bij de Provincie Overijssel. De regeling heet 'Ruimtelijke identiteit en vitaliteit binnensteden'. De regeling en ook de nieuwe stijl van werken door de provincie bij deze subsidieregeling sluit mooi aan bij onze doelstellingen. Vitaal zijn en smoel geven aan de muziekwijk is wat we beogen en dat willen we bewerkstelligen door een organische manier van werken. Dat is ook waar de provincie mee wil experimenteren. Ze kijken en adviseren mee, en gaandeweg zijn veranderingen mogelijk. Heel fijn om als gemeente samen met de provincie op deze manier samen te werken. De samenwerking met al die verschillende stakeholders maakt dit project bijzonder. Blij dat ik daar onderdeel van uitmaak!

NIELS
BIJL

- kwartiermaker

De eerste ontmoeting in Enschede was met saxofonist Niels Bijl, in de culturele stamkroeg Het Bolwerk. Ik ken Niels al jaren van zijn bijdrages aan professionele producties in heel Nederland, en was aangenaam verrast dat een musicus met zo'n intens (inter) nationaal netwerk een standplaats heeft in het hart van Twente.

Hoewel de kern van Niels' activiteiten ogenschijnlijk top-down zijn (Aurelia Kwartet, Concertgebouw, Conservatoria) is zijn feeling met de bottom-up beweging helder en doelgericht. Als Free-lance musicus en concertorganisator weet hij al jaren deze twee bewegingen moeiteloos met elkaar in contact te brengen. Voor de inrichting van een Muziekwijk is hij doelgericht en helder: de stad heeft behoefte aan inhoud, aan een open plek met een constante stroom van live muziek. MACcentral aan het stationsplein, op een steenworp afstand van het Muziekkwartier. Alle amateursensembles krijgen hier een speelplek. Culturele ondernemers droppen hun teasers hier, houden er workshops. De partners van het muziekkwartier krijgen hun woonkamer, waar ze de inwoners van de stad op een ludieke en ontspannen manier kunnen verleiden om op te gaan in hun solide programmering. Tientallen professionele musici snakken naar een broedplaats, en vullen het pand continue met muziek.

Inspirerend! Samenwerken om de noodzaak van muziek te waarborgen. Volgens Niels een inkoppertje. Nu de gemeente en provincie nog overtuigen.

TWAN
PASTOOR

- kwartiermaker

Twan Pastoor opende onlangs zijn nieuwe kantoor in een leegstaand pand aan het Wilminkplein (Muziekkwartier in Enschede). Naast dat hij directeur is van zijn digitaal productiebureau Wirelab zet hij zich met zijn vak, talent en netwerk ook maatschappelijk in voor zijn stad. Een 'commerciële stadmaker' zou je hem kunnen noemen. Een mooi voorbeeld van hoe gezond ondernemerschap gecombineerd kan worden met betrokkenheid bij de leef- en werkomgeving.

In het gesprek dat ik met Twan voerde vertelde hij vol enthousiasme hoe hij al geëxperimenteerd heeft met projectie op het plein vanuit zijn nieuwe kantoor en liet mij de interactieve projectionmapping installatie zien die hij voor het raam had bevestigd. 'Het publiek komt nu uit het Theater, Atak of Muziekcentrum en loopt rechtstreeks naar huis of naar het station'. Hoe mooi zou het zijn als er dan nog een orkest zit te spelen op het plein maar dan volledig geprojecteerd, of dat je een spel kan spelen door op piano toetsen te lopen en vervolgens de maandagenda ziet verschijnen van popcentrum Atak bijvoorbeeld. Of dat je zelfs een hele muzikale route kan volgen door de stad..' Twan ziet het helemaal voor zich en heeft in zijn bedrijf alles en iedereen in huis om deze plannen te realiseren. Nu nog de Gemeente meekrijgen en alle andere (muzikale) partners in de stad.

PROCESSTAPPEN
ENSCHEDE

door Floor Ziegler en Vincent Kompier

Op de jaarlijkse manifestatie Cultuur in Beeld vertelt Kelly Hammer uit Enschede me dat de stad bij de provincie een subsidieaanvraag heeft ingediend om Enschede als muziekstad te promoten. Dat lijkt me een interessant verhaal. Mijn professionele muziekverleden wordt gekieteld en ik benader haar om haar te helpen dit vorm te geven.

In Enschede ben ik onder de indruk van wat er allemaal plaatsvindt, achter glimmend gepoetste gebouwen die licht ongenaakbaar naast elkaar staan. De mogelijke subsidie om vorm te geven aan de promotie geldt alleen voor fysieke ingrepen. Ik krijg de opdracht om na drie dagen te wandelen en gesprekken te voeren, een beeld te geven van de mogelijkheden. Kansen genoeg, blijkt uit de gesprekken, maar de kansen die gezien worden krijgen niet altijd uitvoering. "Wij willen best op straat spelen maar daar hebben we 100 vergunningen voor nodig, voordat dat mag!" overdrijfklagen jonge musici. Vertederend is de dove man die in een café na mijn uitleg wat ik in Enschede doe een tekening voor me maakt hoe muziekstad Enschede er uit zou moeten zien.

In Enschede krijg ik het gevoel dat men wel wil, maar er heerst ook contractie. Dat is een net woord om aan te geven dat iedereen elkaar in een greep lijkt te houden. Een greep waar men moeilijk uitkomt. Mijn voorstellen om de boel open te gooien worden even zo snel als ze enthousiast worden onthaald, wederom onder bezwaren bedolven. Systemen beginnen van binnenuit te verzuren als iedereen zich op zijn eigen posities terugtrekt. Er is te veel activiteit en te weinig afstemming. Dat maakt het voor het publiek moeilijk kiezen, en dat haakt dan snel af.

Er zijn ook veel goede voorbeelden. Er is een pand ontstaan waar vindingrijke jonge ondernemers de koppen bij elkaar gestoken hebben en tot vernieuwende samenwerking komen. Zij dagen de gemeente uit, door het onvoorstelbare voor elkaar te krijgen. Een ondernemer heeft het plan om muziekprogrammering op de straten van Enschede te beamen, als gebaar aan de stad.

Er zijn inmiddels twee grote bijeenkomsten georganiseerd en ik heb een spreekuur gehouden in de Bagels & Beans. Als vertaalster enerzijds en makelaar tussen partijen anderzijds zet ik alle zeilen bij om de potenties van Enschede Muziekstad te verkennen. Enthousiasmeren is goed, maar ik heb in Enschede geleerd dat gericht enthousiasmeren nog effectiever werkt. Aan de andere kant zie ik in Enschede wat ik op andere plekken ook tegen kom: het ene moment lijkt iets als een vlam te doven door te weinig brandstof of zuurstof en even later herrijst een idee als feniks uit de as. Maar meer durf zou op veel plekken, en zeker in Enschede, een hoop potentiële kansen kunnen losweken. Want: 'Het meervoud van lef is leven!'

redactie:
Simon van Dommelen,
Floor Ziegler

teksten:
Simon van Dommelen,
Floor Ziegler, Vincent
Kompier e.a.

ontwerp:
Anne van Strien &
Renee Scheepers